TARİH Sınıf-9

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU YAZININ GELİŞİMİ

Yazının icadı, tarihî devirlerin başlangıcı kabul edilir. İnsanoğlu yazı sayesinde birikimlerini, nesilden nesile sağlıklı bir şekilde aktararak günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır.

Zamanla yönetim alanında da kullanılan yazı; antlaşmalar, yazışmalar, yasalar, yıllıklar, savaş hikâyeleri biçiminde gelişmiştir. Böylece insanoğlu yazının icadından günümüze kadar olan süreçte her alanda önemli gelişme kaydetmiştir.

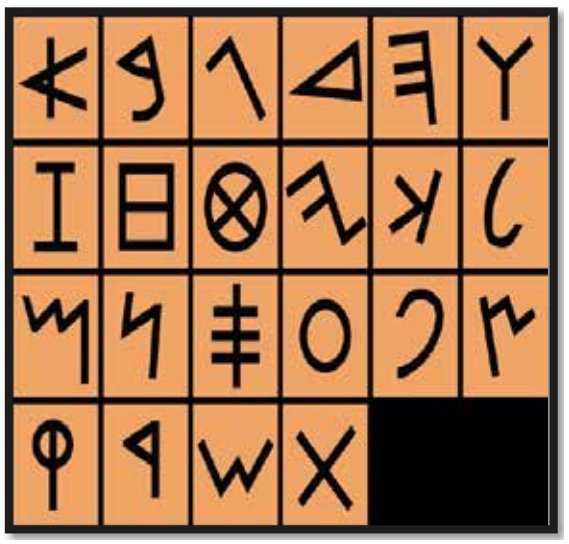
İlk Çağ'da Mezopotamya'daki dinî inanışlara göre her şey tanrıların malıydı. Tanrılar için çalışan insanlar, ürettiklerini mabetlerde birleştirirdi. Herkes elde ettiği ürünü, tanrının evine yani mabede teslim etmek zorundaydı. Rahipler, vatandaşların teslim ettiği ürünü tabletlere resmederdi. Bunun sonucunda Sümerler, mabet ekonomisinin zorunluluğu ile sembol yazısını **(piktograf)** icat etti.

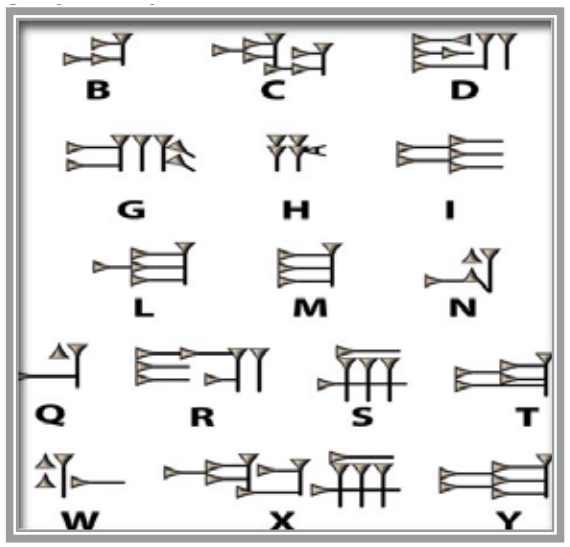
Sümerlerin kullandığı ilk yazılı kil tablet örneklerine Uruk kentinde rastlanmıştır. Bu tabletler, tahıl çuvalları ve büyükbaş hayvan listelerinden oluşan tapınağın muhasebe kayıtları şeklindedir.

Dolayısıyla ilk yazı örnekleri; hesaplar, tarihler, malın cinsi gibi bilgileri içeren ziraat ve ticaret kayıtlarından oluşmaktadır.

Sümerlerden sonra **çivi** yazısı Akad, Babil, Asur, Hitit ve Urartu gibi medeniyetler tarafından geliştirilmiştir.

Hiyeroglif yazısını kullanan Mısırlılar, yazı aracı olarak papirüs ve fırça gibi araç-

lar kullanmıştır.

Böylece yazının taşınabilirliği kolaylaşmıştır. Mısır yazısı, 24 sessiz harften oluşan Fenike alfabesinin gelişmesine de model olmuştur. Bu alfabeden Sami, sonrasında da Latin alfabesi geliştirilmiştir.

Parşömenler ilk kez Bergama'da hayvan derisinden üretilmiş, birleştirilerek kitap hâline getirilmiştir. Çin medeniyeti ise parşömenden daha ucuza mal olan tekstilden yapılan kâğıdı üretmiştir. VIII ve IX. Yüzyıllarda İslam medeniyeti kâğıt üretimini yaygınlaştırmıştır.

İLK ÇAĞ'DA BİLİM

Bilim, insanlığın ortak ürünüdür ve kökleri ilk insanlara kadar uzanır. Günümüzde ulaşılan medeniyetin gelişiminde her milletin az ya da çok payı bulunmaktadır. Tarihî süreç içinde Mısır, Yunan, Çin, Hint, İran, Arap ve Türk gibi milletlerden bilim insanlarının çalışmaları, medeniyetin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Bilimin konusu; eski çağlarda din, efsane, felsefe gibi ruhsal ve el sanatları, tarım gibi günlük ihtiyaçları gidermeye yönelik konulardır. İnsanların günlük ihtiyaçlarını karşılarken elde ettiği bilgi ve teknik daha sonraki çağlarda ortaya çıkan bilimsel gelişmelere kaynaklık etmiştir.

Geçmişte gözlem yoluyla öğrenilen gezegenlerin hareketleri, gazların özellikleri, kaldıraç, sarkaç ve gelgit gibi bilgiler; günümüzde de geçerliliklerini sürdürmektedir. Eski dünyada gözlem ve tecrübe yoluyla elde edinilen bilgiler zamanla astronomi, coğrafya ve tıp gibi bilimlerin doğmasına kaynaklık etmiştir.

İlk çağlardan beri insanlar; içinde yaşadığı doğayı, doğa varlıklarını ve olaylarını gözlemleme ihtiyacı duymuştur. İnsanların tarım yapabilmesi için mevsimlerin zamanını önceden bilmesi gerekmektedir. Bu durum ancak takvim bilgisi ile gerçekleşebilirdi. Bu nedenle gökyüzündeki doğa olaylarını ve varlıklarını gözlemleyerek anlamaya çalışan insanoğlu, astronomi ilminde hızlı bir gelişme sağlamıştır. Astronomideki bu gelişme; matematik, fizik, kimya gibi temel bilimlerin gelişmesini hızlandırmıştır.

İlk insanlar, doğa ile ilişkisinde basit teknik becerileri kullanmıştır. Gökyüzü olaylarının izlenmesi, kaydedilmesi ve yorumlanması; günümüz modern astronomi bilimine temel oluşturmuştur.

Örneğin modern astronomideki matematiksel dayanaklar ilk defa Mezopotamya'da kullanılmıştır.

Mezopotamya uygarlıkları, Ziggurat adı verilen tapınaklarda gözlem yaparak gök biliminde bilimsel gözlem yöntemini keşfetmiş ve bilgileri tablolaştırmıştır.

Eski çağlardan itibaren insanoğlunun en büyük isteklerinden biri, ölümsüzlük ve uzun yaşama arzusudur. Bunun sonucunda hastalıklarla mücadele etmesi gerektiğini anlayan insanoğlu bu hastalıkları tedavi etmek amacıyla elindeki bilgileri kullanarak tıp ilminin ilk gelişmelerini ortaya çıkarmıştır.

Eski Çağ'da coğrafya, daha çok matematik ve tarih ilmiyle iç içe gelişme göstermiştir.

Bu çağda düşünür ve gezginler; eserlerinde tarih, coğrafya ve matematikle ilgili bilgileri bir arada işlemiştir. Örneğin Amasya'da yaşamış ve coğrafya konusunda çalışmış **Strabon**, Anadolu ve çevresinde yaptığı geziler sonucunda on yedi bölümden oluşan **"Coğrafya"** isimli eseri yazmıştır.

Eserinde Yunan, Anadolu, Mezopotamya, İran, Mısır gibi gezip gördüğü yerleri anlatmış ve bu yerlerin tarihinden de bilgiler vermiştir.

SORULAR

1- Tarihî olaylar hakkında bilgi veren her türlü malzemeye "kaynak" denir.

Aşağıdakilerden hangisi Tarih Öncesi Devirlerin aydınlatılmasında kullanılan kaynaklardan biri <u>değildir?</u>

A) Kil tabletler
B) Madeni ok uçları
C) Obsidyenden yapılmış bıçaklar
D) Çanak, çömlekler
E) Megaron tipi evler

Cevap: A

2- Sümerler tarafından bulunan çivi yazısı Anadolu'da yaşayan uygarlıklar tarafından da kullanılmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A) Anadolu uygarlığının Sümerlilere dayandığı
B) Anadolu'nun kültürel açıdan daha gelişmiş olduğu
C) Anadolu'da çok sayıda çivi yazılı tabletlerin bulunduğu
D) Anadolu uygarlığının Sümerlileri etkilediği
E) Sümerlilerin Anadolu'yu ele geçirdiği

Cevap: C

3- Hititlere ait aşağıdaki buluntulardan hangisi bu dönemde yazının kullanıldığına kanıt olarak <u>gösterilemez?</u>

A) Kral Hattuşili Vasiyetnamesi
B) Kral Telepinuş Fermanı
C) Savaş ilahi metinleri
D) Kraliçeye ait mühürler
E) Hitit Güneş Kursu

Cevap: E